

(ร่าง)

รายงานการประชุม

คณะกรรมการยกร่างด้านการพลิกโฉมโครงสร้างเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๙

วันศุกร์ที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๙ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

ณ ห้องประชุม ๕๒๑ อาคาร ๕ ชั้น ๒ สศช.

กรรมการผู้เข้าประชุม

๑. นายสมประวิณ มันประเสริฐ	ประธานกรรมการ
๒. นายปรเมธี วิมลศิริ	กรรมการ
๓. นางสาวฐิติมา ชูเชิด	กรรมการ
๔. นายแบงค์ งามอรุณโชติ	กรรมการ
๕. นายวิษณุยุทธ บุญชิต	กรรมการและเลขานุการ
รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
๖. นางสาวอานันท์ชนก สกนธวัฒน์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค	

กรรมการผู้เข้าประชุมออนไลน์

๗. นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์	กรรมการ
๘. นายอิทธิพงศ์ หิรัญเรืองโชค	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และประสานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน	

อนุกรรมการผู้ลาประชุม

๙. นายปิติ ดิษยทัต	กรรมการ
๑๐. นายนริศ สถาผลเดชา	กรรมการ

วาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

๑.๑ หลักคิดสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (แผนพัฒนาฯ) ฉบับที่ ๑๔ จะเป็นแผนที่มุ่งเน้นการนำไปปฏิบัติได้จริง (Execution-oriented) โดยมีลำดับความสำคัญที่ชัดเจนและมีจุดเน้นเป็นรูปธรรม เพื่อให้ทั้งผู้ปฏิบัติและสังคมโดยรวมสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เมื่อสิ้นสุดระยะเวลา ๕ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ แล้วจะเกิดผลลัพธ์ต่อประเทศไทยอย่างไร ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงกลไกการขับเคลื่อน การสร้างการยอมรับร่วมกัน และการจัดแนวความคิด/ทิศทางร่วมกัน ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานตามแผนเกิดผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดทำแผนจำเป็นต้องมีการสร้างทิศทางร่วมกัน (Alignment) ใน ๒ มิติที่สำคัญ ได้แก่ความเข้าใจร่วมกันในเนื้อหาและทิศทางของแผน และความสอดคล้องของตัวชี้วัด (KPI) กับเป้าหมายและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดย KPI ที่กำหนดต้องสามารถสะท้อนผลลัพธ์จากสิ่งที่จะดำเนินการได้อย่างเหมาะสม ไม่ควรกำหนดตัวชี้วัดในลักษณะที่ไม่สามารถอธิบายความเชื่อมโยงได้อย่างชัดเจนว่ามาตรการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการนั้น จะนำไปสู่ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดได้อย่างไร เพราะหาก KPI ไม่สัมพันธ์กับการดำเนินงานจริง การติดตามและประเมินผลย่อมขาดประสิทธิภาพ

๑.๒ แนวทางการทำงานและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ และเสาศรษฐกิจ

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ จะเป็นการดำเนินการแบบบนลงล่าง (top-down) ผสมผสานกับการดำเนินการแบบล่างขึ้นบน (bottom-up) โดยจะหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เกี่ยวข้องในหลายภาคส่วนเพื่อรวบรวมความคิดเห็น สร้างความเข้าใจร่วม และจัดลำดับความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจและความต้องการร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้การขับเคลื่อนแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น การดำเนินนโยบายมีความต่อเนื่องและโอกาสในการผลักดันแผนไปสู่ผลสำเร็จมีสูงขึ้นไปอย่างไรก็ตาม เพื่อให้การจัดทำแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงขอความร่วมมือจากคณะกรรมการในการสนับสนุนข้อมูล ข้อเสนอแนะ และทรัพยากรที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเสริมคุณภาพของกระบวนการร่างแผน โดยขอให้คณะกรรมการแต่ละท่านพิจารณารับบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบประเด็น (Champion) หรือผู้ให้คำแนะนำ (Coach) ในหนึ่งหรือหลายประเด็นจาก ๕ ประเด็นหลักเพื่อช่วยให้คำแนะนำแก่คณะทำงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

๑.๓ โครงสร้างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ และบทบาทของคณะกรรมการกลาง

โครงสร้างของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ประกอบด้วย ๕ สาขาหลักและมีคณะกรรมการกลางทำหน้าที่กำกับภาพรวมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ โดยบทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการกลาง คือการสร้างสอดประสานภายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสาขาหลักดำเนินงานแยกส่วนกันจนทำให้ผลลัพธ์โดยรวมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ขาดความเป็นเอกภาพ และช่วยทำให้แต่ละองค์ประกอบของแผนเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผลลัพธ์สุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ มีความครบถ้วน ชัดเจน และสะท้อนทิศทางการพัฒนาที่เป็นหนึ่งเดียว ทั้งนี้ ในการประชุมของคณะกรรมการกลางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ได้หารือถึงแนวคิดการจัดทำโครงการต้นแบบ (Project POC) เพื่อใช้เป็นกรณีตัวอย่างในการผลักดันการปฏิรูปภาครัฐ โดยเฉพาะในประเด็นการปรับปรุงกฎระเบียบและวิธีการทำงานของภาครัฐ ซึ่งควรมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน เช่น การช่วยให้เศรษฐกิจดีขึ้น การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) และการแก้ปัญหาและลดอุปสรรคเชิงระบบ นอกจากนี้ ยังควรมีการคัดเลือกภาคการผลิตสำคัญมาดำเนินการในลักษณะ POC เพื่อให้เกิดบทเรียนเชิงปฏิบัติ (Lesson learned) และสามารถขยายผลไปยังภาคอื่นได้ในอนาคต โดยในเบื้องต้นได้มีการเลือกภาคการผลิตอาหาร ขึ้นมาเป็นตัวอย่างของภาคส่วนที่อาจเหมาะสมสำหรับการดำเนินการในลักษณะ POC โดยหากได้รับการเห็นชอบ ก็จะมีการส่งต่อประเด็นดังกล่าวไปยังผู้เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันเป็นต้นแบบของการปฏิรูปกฎระเบียบต่อไป

วาระที่ ๒ เรื่องเพื่อทราบ

วาระที่ ๒.๑ คำสั่ง สศช. ที่ ๒/๒๕๖๘ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๗๐ - ๒๕๗๕)

๒.๑.๑ ที่มาและความจำเป็นของการแต่งตั้งคณะกรรมการ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ จะสิ้นสุดระยะเวลาบังคับใช้ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐ จึงมีความจำเป็นต้องเริ่มกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ล่วงหน้า โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เริ่มกระบวนการจัดทำแผนมาตั้งแต่ปลายปี ๒๕๖๗ เพื่อให้การจัดทำแผนฉบับใหม่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดย มาตรา ๑๕ กำหนดให้สภาพัฒนาฯ กำหนดกรอบของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ และ มาตรา ๑๗ กำหนดให้เมื่อสภาพัฒนาฯ จัดทำร่างแผนพัฒนาฯ แล้วเสร็จ จะต้องเสนอให้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรี พิจารณารายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบ ในขณะเดียวกัน มาตรา ๑๖ กำหนดให้สภาพัฒนาฯ แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาฯ ในแต่ละด้านตามกรอบแผนให้ครบถ้วน

๒.๑.๒ องค์ประกอบและการแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างแผน

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ ๒/๒๕๖๘ แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างแผนรวมทั้งสิ้น ๖ คณะฯ ประกอบด้วย (๑) คณะกรรมการกลาง โดยมีนายศุภวุฒิ สายเชื้อ เป็นประธาน (๒) คณะกรรมการด้านเศรษฐกิจ โดยมีนายสมประวิณ มันประเสริฐ เป็นประธาน (๓) คณะกรรมการด้านภาครัฐ โดยมีนายทศพร ศิริสัมพันธ์ เป็นประธาน (๔) คณะกรรมการด้านทุนมนุษย์ โดยมีนายไพรินทร์ ชูโชติถาวร เป็นประธาน (๕) คณะกรรมการด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยมีนายสนธิ อักษรแก้ว เป็นประธาน และ (๖) คณะกรรมการด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยมีนางปัทมาวดี โพชนุกูล เป็นประธาน โดยคณะกรรมการยกร่างแผนด้านเศรษฐกิจ มีโครงสร้างคณะกรรมการดังนี้ (๑) นายสมประวิณ มันประเสริฐ เป็นประธานกรรมการ (๒) นายปรเมธี วิมลศิริ เป็นกรรมการ (๓) นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ เป็นกรรมการ (๔) นายปิติ ดิษยทัต เป็นกรรมการ (๕) นายนริศ สถาผลเดชา เป็นกรรมการ (๖) นางสาวฐิติมา ชูเชิด เป็นกรรมการ (๗) นายแบงค์ งามอรุณโชติ เป็นกรรมการ (๘) รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นายวิษณุยุทธ บุญชิต เป็นกรรมการและเลขานุการ (๙) ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค นางสาวอานันท์ชนก สกนธวัฒน์ และ (๑๐) ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน นายอธิพงศ์ หิรัญเรืองโชค เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ทั้งนี้ คณะกรรมการยกร่างแผนมีอำนาจหน้าที่หลัก ได้แก่ (๑) จัดทำร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ในแต่ละด้านตามรูปแบบและกรอบที่สภาพัฒนาการฯ กำหนด (๒) พิจารณาและนำความเห็นหรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกลางมาใช้ประโยชน์เพื่อประกอบการจัดทำรายละเอียดของแผนให้มีความครบถ้วนและสอดคล้องกัน (๓) แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์เป็นที่ปรึกษาได้เพื่อสนับสนุนการยกร่างแผนในประเด็นเฉพาะด้าน (๔) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการในรายละเอียดหรือภารกิจเฉพาะที่เกี่ยวข้อง (๕) เชิญบุคคลหรือผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเพื่อให้การจัดทำแผนอาศัยข้อมูลที่รอบด้านและสอดคล้องกับบริบทจริง (๖) รายงานผลการดำเนินงานให้สภาฯ ทราบเป็นระยะเพื่อให้เกิดการกำกับติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง และ (๗) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่สภาพัฒนาการฯ มอบหมายซึ่งเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสามารถรองรับภารกิจเพิ่มเติมที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาฯ

๒.๑.๓ มติที่ประชุม

รับทราบ

วาระที่ ๒.๒ กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๗๐ - ๒๕๗๕)

๒.๒.๑ สารสำคัญ

ร่างกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาฯ แล้ว และคณะกรรมการยกร่างแผนในแต่ละด้านจะนำกรอบดังกล่าวไปพิจารณาจัดทำรายละเอียดของแผนในมิติต่าง ๆ ต่อไป ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ มุ่งตอบโจทย์ข้อจำกัดของแผนในอดีต โดยเฉพาะปัญหาที่แผนที่ผ่านมาไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมได้อย่างเพียงพอ โดยทุกด้านของแผนจะยึดหลักคิดนำทางร่วมกัน ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การยกระดับผลิตภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน (๒) การสร้างโอกาสและกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง (๓) การเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัว และ (๔) การสร้างความคุ้มกันให้แก่ประเทศ นอกจากนี้ การดำเนินงานในแต่ละด้านต้องให้ความสำคัญกับการ “ซ่อม เสริม และ สร้าง” โดยเป็นการแก้ไขจุดเปราะบางและข้อจำกัดเดิมของการพัฒนา การเสริมฐานการพัฒนาให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง และสร้างความพร้อมและเพิ่มโอกาสใหม่ของประเทศ ผ่านการลงทุนในสิ่งที่ยังขาดหรือยังพัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพตามลำดับ ในขณะที่ ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการแต่ละด้าน ได้แปลงโจทย์จากร่างกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ มาเป็นประเด็นพัฒนาสำคัญรวมทั้งสิ้น ๑๗ ประเด็น และมีเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการรวม ๕๑ เรื่อง แบ่งเป็น เรื่องที่ต้องซ่อม จำนวน ๒๐ เรื่อง เรื่องที่ต้องเสริม จำนวน ๑๐ เรื่อง และเรื่องที่ต้องสร้าง จำนวน ๒๑ เรื่อง

ในด้านเศรษฐกิจ ได้กำหนดแนวทางหลักของแผนไว้ที่การเพิ่มผลิตภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อสนับสนุนให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้น ควบคู่กับการเติบโตอย่างทั่วถึง และยั่งยืนในลักษณะของ Inclusive green growth โดยการดำเนินงานตามแผนจะขับเคลื่อนผ่าน ๕ เสาหลักของการพัฒนา ได้แก่ (๑) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (๒) การปฏิรูปภาครัฐ (๓) การยกระดับทุนมนุษย์ (๔) การรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (๕) การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม พร้อมกับยกร่างประเด็นพัฒนาเบื้องต้นไว้ ๕ ประเด็นหลัก ได้แก่ (๑) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจรายสาขา (๒) การพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการปรับตัวของแรงงาน ธุรกิจ และภาครัฐ (๓) การลดสัดส่วนเศรษฐกิจนอกระบบ (๔) การพัฒนา SMEs ให้สามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรม และ (๕) การสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยประกอบด้วยเรื่องที่ต้องซ่อม จำนวน ๖ เรื่อง และเรื่องที่ต้องสร้าง จำนวน ๗ เรื่อง

๒.๒.๒ มติที่ประชุม

รับทราบ

วาระที่ ๒.๓ สรุปการประชุมคณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๙

๒.๓.๑ สารสำคัญ

ในการประชุมคณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๙ คณะกรรมการกลางได้พิจารณาร่างกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ และมีความเห็นในระดับภาพรวมและทิศทางการจัดทำแผนจำนวน ๗ ประการ ได้แก่ (๑) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ควรเป็นแผนที่สะท้อนเจตจำนงในการพลิกโฉมประเทศอย่างชัดเจน (๒) ควรมุ่งเน้นการสร้างงานและการจ้างงานที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อต่อสำคัญของการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง (๓) ควรนิยามความสามารถในการแข่งขันให้สอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไป (๔) ควรเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาของประเทศกับเป้าหมายการพัฒนาในระดับโลก อาทิ SDGs และ Net Zero (๕) หลักคิดด้านการสร้างภูมิคุ้มกันควรครอบคลุมถึงความสามารถในการฟื้นตัวจากความผันผวนและความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ (๖) การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายควรสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างทั่วถึง และ (๗) ควรบูรณาการการทำงานระหว่าง ๕ เสาหลัก เพื่อให้การจัดทำแผนในแต่ละด้านมีความเชื่อมโยงและเกื้อหนุนกันอย่างเป็นระบบ

สำหรับความเห็นต่อประเด็นการพัฒนาภายใต้แต่ละเสาหลัก คณะกรรมการกลางเห็นว่า ด้านการพลิกโฉมเศรษฐกิจควรให้ความสำคัญกับการรักษาวินัยทางการคลังอย่างรอบด้าน ไม่จำกัดเฉพาะรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ แต่รวมถึงการบริหารทรัพย์สินภาครัฐ โดยเฉพาะทรัพย์สินของรัฐวิสาหกิจที่ยังใช้ไม่ได้เต็มศักยภาพ ควบคู่กับการป้องกันวิกฤตการณ์คลังที่อาจนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจ ส่วนด้านการปฏิรูปภาครัฐ ควรมุ่งลดขนาดภาครัฐ ทบทวนภารกิจและความจำเป็นของหน่วยงานภาครัฐ ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค เพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพของรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งกำหนดแนวทางดำเนินงานภายใต้แผนให้ชัดเจน โดยอาจใช้โอกาสจากกระบวนการเข้าร่วมเป็นสมาชิก OECD เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ ขณะที่ด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ควรให้ความสำคัญทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยในเชิงปริมาณควรส่งเสริมการเกิด หรืออย่างน้อยต้องมีมาตรการรองรับผลกระทบจากการลดลงของอัตราการเกิดอย่างเหมาะสม ส่วนในเชิงคุณภาพควรเร่งยกระดับระบบการศึกษาให้ทันสมัยและรองรับการเคลื่อนย้ายของประชากร ทั้งนี้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการเสริมสร้างความพร้อมในการปรับตัวและฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ขณะที่ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมถือเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาในทุกเสาหลัก

ในส่วนของมติที่ประชุม คณะกรรมการกลางมีมติสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) การให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ๓ เรื่อง คือ การรักษาวินัยทางการคลัง การปฏิรูประบบราชการ และการลงทุนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากเป็นประเด็นคานงัดสำคัญที่จะช่วยยกระดับศักยภาพการพัฒนาในมิติอื่น ๆ และลดความเสี่ยงที่ประเทศจะเผชิญภาวะวิกฤติในระยะต่อไป (๒) มอบหมายให้คณะกรรมการยกร่างฯ ด้านการพลิกโฉมเศรษฐกิจพิจารณาคัดเลือกสาขาเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ เพื่อส่งต่อให้คณะกรรมการยกร่างฯ ด้านการปฏิรูปภาครัฐใช้ประกอบการวิเคราะห์และจัดทำกลยุทธ์การพัฒนา รวมถึงกำหนดเป็นโครงการทดลองสำหรับการปฏิรูปกระบวนการทำงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และ (๓) มอบหมายให้คณะกรรมการยกร่างฯ แต่ละด้านนำความเห็นของคณะกรรมการกลางไปใช้ประกอบการวิเคราะห์และจัดทำรายละเอียดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒.๓.๒ ความเห็นและประเด็นอภิปราย

๒.๓.๒.๑ นายสมประวิณ มันประเสริฐ ประธานคณะกรรมการฯ ให้ความเห็นดังนี้

(๑) หลายประเด็นที่กำหนดไว้ในร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ด้านเศรษฐกิจไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เนื่องจากเกี่ยวเนื่องกับเสาอื่น จึงจำเป็นต้องสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเสาอื่น ๆ และนำไปเสนอต่อคณะกรรมการกลางที่มีประธานในแต่ละเสาเป็นกรรมการร่วมอยู่ด้วย โดยจะตั้งเงื่อนไขสิ่งที่จำเป็นต้องดำเนินการในประเด็นต่าง ๆ ที่ชัดเจน เช่น ปัญหาการลดลงของประชากรซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นการรักษาระดับผลิตภาพการผลิตของประเทศนั้นเพื่อหาแนวทางในการดำเนินการในแต่ละเสาต่อไป

(๒) เห็นด้วยกับแนวคิดการทดสอบความเป็นไปได้ของแนวคิด (Proof of Concept) ร่วมกับเสาอื่น ๆ อาทิ เสาการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมถึงเสาการส่งผ่านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างจุดร่วมของโครงการให้มีเป้าหมายชัดเจนและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าการมุ่งเน้นในด้านปริมาณ

๒.๓.๒.๒ นายปรเมธี วิมลศิริ กรรมการฯ เห็นว่าเสาอื่น ๆ ทุกเสาล้วนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการพลิกโฉมเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ได้แสดงความกังวลในการประสานและเชื่อมโยงเป้าหมายของแต่ละเสาเข้าด้วยกัน รวมถึงการแบ่งหน้าที่การทำงานแบบแยกเสากันอาจทำให้เกิดความไม่สอดคล้องของร่างแผนพัฒนาฯ ในแต่ละเสา

๒.๓.๒.๓ นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ กรรมการฯ เห็นว่า (๑) การพลิกโฉมเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่อยู่ในระบบมากขึ้นเป็นทิศทางที่ถูกต้อง แต่ควรกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้นถึงการปรับโครงสร้างแรงงาน โดยเฉพาะการลดสัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรซึ่งมีผลิตภาพต่ำและเชื่อมโยงกับปัญหาแรงงาน

นอกระบบ ทั้งนี้ ควรสื่อสารในลักษณะของการเพิ่มผลิตภาพภาคเกษตรและเอื้อให้แรงงานเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพสูงกว่า (๒) การปฏิรูปภาครัฐไม่ควรเน้นเพียงการลดขนาดภาครัฐหรือการปรับปรุงกฎระเบียบ แต่ควรยกระดับขีดความสามารถของภาครัฐในภารกิจที่ภาคส่วนอื่นทำแทนไม่ได้ โดยเฉพาะด้านการกำกับดูแล ขณะเดียวกัน ภารกิจที่ไม่จำเป็นต้องให้ภาครัฐดำเนินการเองทั้งหมด ควรเปิดให้ภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทมากขึ้น รวมทั้งยอมรับข้อจำกัดว่าบางเรื่องอาจต้องโอนย้ายภารกิจหรือแสวงหาความร่วมมือนอกภาครัฐ (๓) ในประเด็นประชากร ควรตั้งต้นบนสมมติฐานที่ชัดเจนว่าการชะลอการลดลงของอัตราการเกิดเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก จึงควรมุ่งรักษาและยกระดับผลิตภาพภายใต้บริบทประชากรลดลง โดยเฉพาะผ่านการใช้เทคโนโลยีและระบบอัตโนมัติ (๔) ประเด็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรถูกบูรณาการเข้ากับเรื่องความสามารถในการแข่งขันและผลิตภาพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้ความยั่งยืนเป็นเครื่องมือสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ (๕) ในประเด็นการวิจัยและพัฒนา ปัญหาสำคัญไม่ได้อยู่ที่การลงทุนน้อยเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการขาดความเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิตกับมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยภาครัฐ ซึ่งหากไม่แก้ไขจุดนี้ การเพิ่มงบวิจัยและพัฒนา ก็อาจไม่ก่อให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพอย่างมีนัยสำคัญ

๒.๓.๓ มติที่ประชุม

รับทราบ

วาระที่ ๓ เรื่องเพื่อพิจารณา

วาระที่ ๓.๑ กรอบแนวคิดและร่างประเด็นพัฒนาในด้านการพลิกโฉมโครงสร้างเศรษฐกิจ

๓.๑.๑ สารสำคัญ

การประเมินบริบทปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย พบว่าประเทศต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอกที่ทำนาย ทั้งการชะลอตัวของเศรษฐกิจและการค้าโลก ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่รุนแรงจนนำไปสู่การแบ่งขั้ว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้งและรุนแรงขึ้น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดช่องว่างในการเข้าถึงเทคโนโลยี ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยภายในประเทศยังคงมีความเปราะบาง โดยเศรษฐกิจไทยชะลอตัวต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ขณะที่ผลิตภาพและการลงทุนอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ซึ่งส่งผลให้กำลังแรงงานลดลงและภาระทางการคลังสูงขึ้น นอกจากนี้ ภาวะหนี้ครัวเรือนและหนี้สาธารณะที่อยู่ในระดับสูงยังกลายเป็นข้อจำกัดในการเติบโต อีกทั้งยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้และมีเศรษฐกิจนอกระบบขนาดใหญ่ รวมถึงความอ่อนแอของการบริหารจัดการภาครัฐที่ขาดความโปร่งใสและมีกฎระเบียบที่ล้าสมัยซึ่งไม่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจและการแข่งขัน

ทั้งนี้ เมื่อนำบริบทปัจจัยแวดล้อมเหล่านี้มาประกอบกับการประเมินคุณภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจตามรายงาน The Future of Growth Report ๒๐๒๔ ของ World Economic Forum (WEF) พบว่า ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนที่ต้องเร่งพัฒนาในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านความครอบคลุม (Inclusiveness) ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกอันเป็นผลมาจากความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความมั่งคั่งที่อยู่ในระดับสูง ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสถาบันที่อ่อนแอ นอกจากนี้ เศรษฐกิจไทยยังมีข้อจำกัดด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม โดยสัดส่วนแรงงานฝีมือ การลงทุนด้านเทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา (R&D) รวมถึงสิทธิบัตรสีเขียวและพลังงานหมุนเวียนยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศชั้นนำ เศรษฐกิจไทยในปัจจุบันจึงตกอยู่ในภาวะที่ขยายตัวช้า ปรับตัวไม่ทันโลก ความสามารถในการแข่งขันลดลง และขาดภูมิคุ้มกันหากเกิดวิกฤต ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงต้องเปลี่ยนผ่านจากการมุ่งเน้นเพียงการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น ไปสู่การมุ่งเน้นยกระดับผลิตภาพ สร้างมูลค่าเพิ่ม และลงทุนเพื่อโครงสร้างพื้นฐานและทักษะแรงงานในอนาคต

เพื่อแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างและยกระดับขีดความสามารถของประเทศ จึงได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาผ่านกลยุทธ์การ "ซ่อม" ฐานรากเดิมที่เปราะบาง และ "สร้าง" ความพร้อมและโอกาสสำหรับอนาคต ใน ๔ มิติหลัก มิติแรกคือการยกระดับผลิตภาพ (Productivity) เพื่อให้เศรษฐกิจและผลิตภาพแรงงานขยายตัวสูงขึ้น โดยมุ่งซ่อมภาคการผลิตเดิมที่มีศักยภาพ เช่น ภาคการเกษตร เกษตรแปรรูป และการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการสร้างเครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจใหม่ (New Growth Engine) เช่น อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ยานยนต์สมัยใหม่ และบริการการแพทย์และสุขภาพ ตลอดจนสร้างการลงทุนด้าน R&D และโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านพลังงาน โลจิสติกส์ และดิจิทัล มิติที่สองคือการเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) โดยมุ่งซ่อมพลวัตทางธุรกิจเพื่อเอื้อต่อการเข้าสู่ตลาดและการแข่งขันที่เป็นธรรม พร้อมกับสร้างสภาพแวดล้อมที่จูงใจและอำนวยความสะดวกให้แรงงานสามารถปรับทักษะ (Reskill/Upskill) รวมถึงสร้างกลไกการโยกย้ายปัจจัยการผลิตและเงินทุนให้มีความยืดหยุ่น สำหรับมิติที่สามคือการสร้างโอกาสและกระจายความเท่าเทียม (Inclusivity) มุ่งเน้นการลดสัดส่วนเศรษฐกิจนอกระบบ โดยทำการซ่อมระบบความคุ้มครองทางสังคมผ่านการบูรณาการฐานข้อมูลภาครัฐ และซ่อมกลไกการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการและแรงงานนอกระบบเข้ามาสู่ระบบที่ถูกต้อง และยกระดับศักยภาพให้ SMEs เติบโตจนสามารถเชื่อมโยงสู่ห่วงโซ่การผลิตได้ และมิติสุดท้ายคือการสร้างภูมิคุ้มกัน (Resiliency) โดยมุ่งเน้นการรักษาวินัยและซ่อมแซมเสถียรภาพทางการคลังและกลไกภาคการเงินให้มีประสิทธิภาพ สามารถควบคุมสัดส่วนหนี้สาธารณะและลดระดับหนี้เสีย เพื่อสร้างพื้นที่ทางการคลังและภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งเพียงพอสำหรับการรองรับความเสี่ยงและความผันผวนจากวิกฤตการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศในอนาคต

เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้อง เศรษฐกิจจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงไปยังเสาหลักอื่น ๆ โดยเริ่มจากการเชื่อมโยงกับ เสาการปฏิรูปภาครัฐ ซึ่งมุ่งเน้นการยกระดับพลวัตทางธุรกิจผ่านการพัฒนาภาวะเทียบและกลไกการกำกับดูแลที่เอื้อต่อการเข้าและออกจากตลาดอย่างเป็นธรรม การแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน การบูรณาการฐานข้อมูลของรัฐเข้าด้วยกันเพื่อลดขั้นตอนและต้นทุนในการจดทะเบียนธุรกิจและการเข้าสู่ระบบของ SMEs ตลอดจนการปฏิรูปเพื่อลดรายจ่ายประจำที่ไม่จำเป็น การปฏิรูปภาษี การจัดการทรัพย์สินของภาครัฐ และการยกระดับมาตรฐานการกำกับดูแลเพื่อคุ้มครองนักลงทุน นอกจากนี้ ยังมี การมอบหมายให้คัดเลือกสาขาเศรษฐกิจที่มีศักยภาพเพื่อนำไปเป็นโครงการทดลอง (Pilot project) สำหรับปฏิรูปกระบวนการทำงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ในส่วนของการเชื่อมโยงกับ เสาการพัฒนาทุนมนุษย์ จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย อาทิ ภาคเกษตร ท่องเที่ยว อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ยานยนต์สมัยใหม่ และบริการเพื่อสุขภาพ พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้แรงงานปรับทักษะ (Upskill/Reskill) ผ่านการวางแผนกำลังคน การเชื่อมโยงฐานข้อมูลแรงงาน การผลักดันระบบเทียบโอนวุฒิการศึกษาและมาตรฐานอาชีพ (Credit bank) และการกำหนดค่าตอบแทนตามทักษะ นอกจากนี้ยังมุ่งลดเศรษฐกิจนอกระบบโดยการยกระดับความคุ้มครองทางสังคม สร้างแรงจูงใจดึงแรงงานเข้าสู่ระบบ และพัฒนาภาวะเทียบคุ้มครองแรงงานอิสระ สำหรับการเชื่อมโยงกับเสาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะเน้นไปที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานสะอาด การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้รองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวที่ต้องบริหารจัดการให้สอดคล้องกับศักยภาพการรองรับของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่เพื่อลดผลกระทบเชิงลบ ท้ายที่สุดคือการเชื่อมโยงกับ เสาการถ่ายทอดและลงทุนในวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งมุ่งเน้น การลงทุนด้าน R&D เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมาย ควบคู่กับการส่งเสริมการลงทุนด้านนวัตกรรมเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ (Local content) การสนับสนุนให้ผู้ประกอบการนำงานวิจัยไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงการปรับปรุงภาวะเทียบที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมและกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์

๓.๑.๒ ความเห็นและประเด็นอภิปราย

๓.๑.๒.๑ นายสมประวิณ มันประเสริฐ ประธานคณะกรรมการฯ ให้
ความเห็นดังนี้

(๑) ภาพรวมของโครงสร้างเศรษฐกิจในปัจจุบันกำลังเกิดการบิดเบือน (Distortion) อย่างมหาศาล ซึ่งมีความเกี่ยวโยงทั้งด้านความสามารถในการแข่งขัน นโยบายอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจนอกระบบ โดยแนวโน้มของโลกปัจจุบันมุ่งเน้นด้านทักษะที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะทักษะวิชาชีพแต่ยังรวมถึงทักษะจำเป็น และให้เกิดการปรับเปลี่ยนงานตามทักษะที่มี ท่ามกลางโลกในปัจจุบันที่มีความไม่แน่นอนสูง จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง

(๒) เห็นด้วยกับความคิดเห็นของกรรมการว่า แนวคิดร่างแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของเสาเศรษฐกิจในปัจจุบันมีลักษณะขับเคลื่อนด้วยอุปทาน (Supply-side driven) ค่อนข้างมาก และเห็นควรพิจารณาปัจจัยด้านอุปสงค์ (Demand) ควบคู่กัน เพื่อให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจมีความสมดุลมากขึ้น นอกจากนี้ ในการร่างแผนควรมีการกำหนดเป้าหมายอัตราการเติบโต (Target growth) ของเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเพื่อให้เห็นทิศทางว่าการขยายตัวในแต่ละขั้น และการดำเนินนโยบายจะนำไปสู่การพัฒนาในระดับใด

(๓) ประเด็นรูปแบบการขยายตัว (Growth Model) ของประเทศไทยมีแนวโน้มจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่ รวมทั้งตำแหน่งในห่วงโซ่อุปทานโลกของไทย โดยเฉพาะในบริบทที่การดึงดูดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (FDI) ทำได้ยากขึ้น และในบางกรณีนักลงทุนต่างชาติอาจเข้ามาลงทุนเพื่อขายสินค้าในตลาดไทยมากกว่าการใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออก เนื่องจากตลาดอื่นในภูมิภาคก็เผชิญกับข้อจำกัดการขยายตัวเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ จุดแข็งหรือศักยภาพหลักของไทยอยู่ในภาคบริการ เกษตรกรรม และอาหาร ซึ่งมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก แต่ไทยจำเป็นต้องพัฒนาประเทศควบคู่ไปกับการแสวงหาและการกระจายตลาดแทนการพึ่งพาสถานที่ใดตลาดหนึ่ง สำหรับประเด็นเศรษฐกิจนอกระบบเห็นว่าการนำคนเข้าสู่ระบบมีเป้าหมายสำคัญ ๒ ประการ คือ (๑) เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นกลายเป็นทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจ และ (๒) เมื่อเข้าสู่ระบบแล้วสามารถยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ผ่านระบบภาษี ระบบการเงิน ธนาคาร และกลไกของรัฐ

(๔) การสร้างผลกระทบจากภาคเอกชนให้เกิดการดึงดูดการลงทุน (Crowding-in effect) จากการสร้างแผนในช่วงที่ผ่านมาเป็นการเน้นการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ หากการสร้างแผนใหม่สามารถก่อให้เกิดการลงทุนจากในประเทศก็นับเป็นเรื่องดี ทั้งจากภาคเอกชนขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ซึ่งช่วยสร้างการขยายตัวอย่างครอบคลุม

(๕) ควรมีการหารือกับเสาอื่น ๆ โดยเฉพาะประเด็นของเสาที่ ๕ สำหรับการเชื่อมโยงระหว่างเงินทุนด้านนวัตกรรมตลอดทั้งวงจรการผลิตนับตั้งแต่คิดค้นไปจนถึงพาณิชย์ เนื่องจากเป็นประเด็นที่ครอบคลุมทั้งนวัตกรรมและการเงิน เพื่อให้สอดคล้องกับหน่วยงานการวางแผนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะธนาคารแห่งประเทศไทย และ สศช.

๓.๑.๒.๒ นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ กรรมการฯ แสดงความเห็น

(๑) ประเทศไทยในฐานะเศรษฐกิจเปิดขนาดเล็กลงให้ความสำคัญกับภาคต่างประเทศมากกว่าขึ้นกว่าที่ระบุในร่างแผนพัฒนาฯ โดยควรชี้ให้เห็นชัดถึงบทบาทของความตกลงการค้าเสรีและกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการขยายตลาดเท่านั้น แต่ยังเป็นแรงผลักดันสำคัญต่อการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศด้วย

(๒) นโยบายอุตสาหกรรมควรมีการระบุให้ชัดเจนว่าแบบใดที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย และควรกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างตรงไปตรงมาชัดเจน ทั้งในเรื่อง SME เศรษฐกิจนอกระบบ การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ความบิดเบือนเชิงโครงสร้าง ตลอดจนผลกระทบจากสินค้าต่างประเทศหรือการแข่งขันที่กระทบต่อผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบ ไม่ควรถูกมองจำกัดเพียงมิติของแรงงานนอกระบบเท่านั้น แต่ควรมองไปถึงผู้ประกอบการจำนวนมากที่ถูกผลักให้อยู่นอกระบบจากภาระกฎระเบียบและการอนุมัติอนุญาตที่ซับซ้อน จึงควรมีการปฏิรูปกระบวนการอนุมัติอนุญาต ลดอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ สร้างการแข่งขันที่เป็นธรรม และดูแล SME ทั้งในด้านโครงสร้างตลาดและการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า

(๓) แนวคิดเครดิตแบงก์ควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะอาจไม่สอดคล้องกับบริบทที่เทคโนโลยีและทักษะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(๔) ประเด็นวินัยการคลัง เห็นว่าควรวิเคราะห์เชิงเทคนิคให้ชัดเจนว่าสาเหตุของการสูญเสียวินัยการคลังมาจากปัจจัยใดบ้างและมีขนาดผลกระทบเท่าใด พร้อมทั้งควรเชื่อมโยงสิทธิประโยชน์เพื่อการส่งเสริมการลงทุนเข้ากับทั้งวินัยการคลังและนโยบายอุตสาหกรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(๕) ภาพรวมของแผนพัฒนาฯ ควรมีการระบุให้ชัดว่ามีเป้าหมายอย่างไรเกี่ยวกับการหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง รวมทั้งประเทศไทยควรกำหนดเป้าหมายอัตราการเติบโตขั้นต่ำไว้ในระดับใด เพื่อรองรับสังคมสูงวัยและข้อท้าทายเชิงโครงสร้างในระยะต่อไป

๓.๑.๒.๓ นายปรเมธี วิมลศิริ กรรมการฯ เห็นว่าในภาพรวมของประเทศ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ ควรจะเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้เศรษฐกิจสามารถเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพภายใต้สถานการณ์ปกติ โดยจะต้องมีการวางเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายด้วย รวมทั้งควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจจากปัจจัยต่างๆ อาทิ

ปัญญาประดิษฐ์ การทำธุรกรรมออนไลน์ การทำธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น ต่อการจ้างงานและการลงทุน อีกทั้งยังควรแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ๆ อาทิ การทำธุรกิจสร้างสรรค์ที่จะช่วยให้การเติบโตกระจายไปยังภาคส่วนเล็กๆ ของระบบเศรษฐกิจ การปรับกฎหมายการขายไฟฟ้าโดยเอกชนเพื่อสร้างการลงทุนจากภาคเอกชนเพิ่มเติม หรือ การทำข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศเพื่อขยายตลาดและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานโลก เป็นต้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าควรกำหนดค่านิยมของแรงงานนอกระบบและธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ชัดเจน เพื่อที่จะสามารถเขียนแผนได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

๓.๑.๒.๔ นายแบงค์ งามอรุณโชติ กรรมการฯ ให้ความเห็นดังนี้

(๑) การพลิกโฉมโครงสร้างเศรษฐกิจไทยให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ จำเป็นต้องมีกลไกการดำเนินงานที่มีกรอบแนวคิดที่ชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย พร้อมกำหนดเป้าหมายและลำดับความสำคัญของแผน เพื่อสนับสนุนการออกแบบนโยบายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การปรับปรุงกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Regulatory Reform) ควบคู่กับการยกระดับขีดความสามารถของภาครัฐ จะช่วยอำนวยความสะดวกให้การดำเนินนโยบายสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และเอื้อต่อการเชื่อมโยงผลของนโยบาย (Linkage) ไปสู่การปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจในภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๒) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนควรคำนึงถึงผลกระทบทางอ้อมต่อการลงทุนภาคเอกชน (Crowding-in Effect) โดยการใช้จ่ายของภาครัฐภายใต้แผนควรมีบทบาทในการกระตุ้นและดึงดูดให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนมากขึ้น ขณะเดียวกัน การกำหนดสมมติฐานในการประมาณการค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนของภาครัฐที่มีความชัดเจนและสมเหตุสมผล จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้ภาคเอกชนสามารถปรับแผนการลงทุนให้สอดคล้องกับทิศทางนโยบายของภาครัฐได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังช่วยให้ภาครัฐสามารถประเมินช่องว่างทางการคลัง (Fiscal Space) ที่เพียงพอต่อการดำเนินนโยบาย เพื่อรักษาวินัยการเงินการคลังตลอดระยะเวลาของการดำเนินแผน

๓.๑.๒.๕ นางสาวฐิติมา ชูเชิด กรรมการฯ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นระบบนิเวศสำหรับการทำ R&D ว่า ในหลายครั้งเงินทุนในการทำ R&D เริ่มจากภาครัฐหรือมหาวิทยาลัยมากกว่าภาคเอกชน ทำให้ในหลายครั้งงานวิจัยที่ได้ไม่ตอบโจทย์ในเชิงพาณิชย์ จึงเสนอให้ประเด็นเกี่ยวกับเงินทุนในการทำ R&D ภาคเอกชนอยู่ในหัวข้อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายใต้การชอมกลไกภาคการเงินให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ประเด็นการพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการปรับตัวของแรงงาน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ ท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอาจจะซ้ำซ้อนกับเสภาภาครัฐ

๓.๑.๓ มติที่ประชุม

๓.๑.๓.๑ มอบหมายให้ฝ่ายเลขาฯ ศึกษาประเด็นเรื่องภาคการคลังในส่วนวินัยการเงินการคลัง โดยเฉพาะรอยรั่วหรือสาเหตุของการสูญเสียวินัยการเงินการคลัง รวมทั้งความสอดคล้องและไม่สอดคล้องของนโยบายอุตสาหกรรมกับวินัยการเงินการคลัง เพื่อนำมาเสนอในการประชุมครั้งต่อไป

๓.๑.๓.๒ มอบหมายให้ฝ่ายเลขาฯ ศึกษาประเด็นเศรษฐกิจนอกระบบในวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผลลัพธ์ของการนำคนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง

๓.๑.๓.๓ มอบหมายให้กรรมการแต่ละท่านเข้ามามีบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบประเด็น (Champion) ในประเด็นย่อยต่าง ๆ เพื่อช่วยผลักดันงานในแต่ละด้านให้เกิดความคืบหน้าอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

๓.๑.๓.๓.๑ มอบหมายให้ นายแบงค์ งามอรุณโชติ เป็นผู้จัดทำกรอบการจัดทำร่างแผน (Framework) และเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ ร่วมกับคณะทำงาน ทั้งในแบบภาพกว้างและกรอบในการลงลึกเพื่อวิเคราะห์รายละเอียด รวมทั้งรับผิดชอบในประเด็นด้านการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจรายสาขา

๓.๑.๓.๓.๒ มอบหมายให้ นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ เป็นผู้รับผิดชอบในประเด็นการพัฒนาระบบนิเวศ ภาครัฐ และเศรษฐกิจนอกระบบ รวมทั้งกรอบกลไกในการขับเคลื่อนแผน

๓.๑.๓.๓.๓ มอบหมายให้ นายนริศ สถาผลเดชา เป็นผู้รับผิดชอบในประเด็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และการแข่งขัน

๓.๑.๓.๓.๔ มอบหมายให้ นายปิติ ดิษยทัต และ นางสาวฐิติมา ชูเชิด เป็นผู้รับผิดชอบในประเด็นการรักษาเสถียรภาพ ทั้งในด้านนโยบายการคลังและนโยบายการเงิน โดยให้ นายปรเมธี วิมลศิริ เป็นผู้รับผิดชอบในภาพรวมและการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

วาระที่ ๓.๒ กรอบระยะเวลาและเป้าหมายการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ

๓.๒.๑ สารสำคัญ

นายวิษณุยุทธ บุญชิต กรรมการฯ และเลขาธิการ ได้อธิบายถึงกรอบระยะเวลาและเป้าหมายในการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ว่า แผนดังกล่าวมีระยะเวลาในการเตรียมการดำเนินงานประมาณ ๕ เดือน โดยมีกำหนดการประชุมหลักรวมทั้งสิ้น ๘ ครั้ง ดังนี้

การประชุมเศรษฐกิจครั้งที่ ๑ ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๙ โดยเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาเศรษฐกิจในภาพรวม

การประชุมเศรษฐกิจครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๙ โดยเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจรายสาขา (Real Sector)

การประชุมเศรษฐกิจครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙ โดยเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจรายสาขา (Real Sector)

การประชุมเศรษฐกิจครั้งที่ ๔ ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๙ โดยเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาประเด็นเรื่องระบบนิเวศการปรับตัว แรงงาน และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

การประชุมเศรษฐกิจครั้งที่ ๕ ในวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๙ โดยเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาประเด็นเรื่องเศรษฐกิจนอกระบบ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

การประชุมเศรษฐกิจครั้งที่ ๖ ในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๙ โดยเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องการเงินและการคลัง

การประชุมเศรษฐกิจครั้งที่ ๗ ในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๙ โดยเป็นการประชุมเพื่อสรุปเศรษฐกิจในภาพรวม

การประชุมเศรษฐกิจครั้งที่ ๘ ในวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๙ โดยเป็นการประชุมเพื่อสรุปการดำเนินงานและปรับปรุงแผน

๓.๒.๒ ความเห็นและประเด็นอภิปราย

๓.๒.๒.๑ นายสมประวิณ มันประเสริฐ ประธานคณะกรรมการฯ ขอความร่วมมือจากกรรมการทุกท่านเข้าร่วมการประชุมให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นที่ตนเองรับบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งการประชุมครั้งที่ ๗ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการประชุมเพื่อสรุปสาระสำคัญของงานในภาพรวม และเพื่อให้คณะทำงานมีความเข้าใจและจัดวางประเด็นให้สอดคล้องกันภายใน และสามารถเชื่อมโยงประเด็นการทำงานกับเสาหลักหรือส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ชัดเจน ดังนั้น ภายหลังจากประชุมครั้งที่ ๗ อาจจำเป็นต้องมีการประชุมครั้งที่ ๘ เพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินงานมีความครบถ้วนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในช่วงระหว่างการประชุมครั้งที่ ๗ และครั้งที่ ๘ เห็นว่าหากเป็นไปได้ ควรมีการประชุมของคณะกรรมการกลางเพื่อพิจารณาและปรับประเด็นให้สอดคล้องกันในภาพรวม หากคณะกรรมการกลางเห็นชอบหรือมีข้อสังเกต

เพิ่มเติม ก็สามารถส่งกลับมาให้คณะทำงานนำไปสรุปในการประชุมครั้งที่ ๘ เพื่อให้กระบวนการแล้วเสร็จอย่างเรียบร้อย ทั้งนี้ หากกรรมการท่านใดติดขัดเรื่องกำหนดการ ขอให้แจ้งฝ่ายเลขานุการโดยตรง เพื่อช่วยประสานและพิจารณาปรับวันประชุมตามความเหมาะสม

๓.๒.๒.๒ นางสาวอานันท์ชนก สกนธวัฒน์ กรรมการฯ และ ผู้ช่วยเลขานุการ กล่าวว่าผลผลิตงานที่จะต้องจัดส่ง เพื่อนำไปบูรณาการเข้ากับภาพรวมของแผนทั้งหมด ประกอบด้วย (๑) เป้าหมายและตัวชี้วัดของเสา (๒) ประเด็นการพัฒนา และ (๓) กลยุทธ์การพัฒนาย่อย ทั้งนี้ จากการหารือเบื้องต้น เห็นว่าความยาวของเนื้อหาที่จะจัดทำควรอยู่ในกรอบประมาณ ๑๐ หน้า ต่อเสา โดยอาจยืดหยุ่นได้เล็กน้อยตามความเหมาะสม ตลอดจนมีทิศทางของการจัดทำแผนในครั้งนี้ มุ่งให้แผนมีความกระชับ ชัดเจน และสามารถบูรณาการเข้ากับภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่ต้องการให้ออกสารแผนมีความยาวมากเกินไปเหมือนแผนที่ผ่านมา ซึ่งมีลักษณะหนาและมีรายละเอียดจำนวนมาก

๓.๒.๒.๓ นายสมประวิณ มั่นประเสริฐ ประธานคณะกรรมการฯ อยากให้ฝ่ายเลขฯ ตรวจสอบว่าคณะกรรมการกลางได้มีการจัดทำ roadmap หรือ work plan ในการจัดทำแผนหรือไม่ เพื่อทำความเข้าใจว่าแผนฉบับนี้จะมีรายละเอียดในระดับ “แผนขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ” หรือไม่ โดยแผนที่สมบูรณ์ควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (๑) เป้าหมาย (๒) ประเด็นดำเนินการ (๓) หน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบหลัก และ (๔) กรอบระยะเวลาในการดำเนินงาน ซึ่งแผนที่ทั้งผู้รับผิดชอบและกรอบเวลาอย่างชัดเจน จะทำให้เกิดแผนการดำเนินงานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และช่วยให้ทิศทางการขับเคลื่อนมีความชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้ หากสามารถดำเนินการในลักษณะดังกล่าวได้ เอกสารแผนภาพใหญ่ก็อาจคงไว้เพียงสาระสำคัญในระดับประเด็นหลักโดยไม่ต้องมีความยาวมาก ส่วนรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับการนำไปปฏิบัติ อาจแยกจัดทำเป็นเอกสารอีกฉบับหนึ่งในลักษณะ “แผนปฏิบัติการ” หรือ “แผนขับเคลื่อนการดำเนินงาน” เพื่อใช้กำกับการดำเนินการในทางปฏิบัติ และนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกลางและคณะทำงานชุดใหญ่ด้วย นอกจากนี้ การกำหนดเจ้าภาพของแต่ละประเด็นไม่ควรเป็นเพียงการมอบหมายจากภายในเท่านั้น แต่ควรมีกระบวนการยืนยันความสอดคล้องกับหน่วยงานภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย ว่ามีความพร้อม เห็นชอบ และยอมรับบทบาทที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้เกิดการจัดทำแผนในลักษณะที่เชื่อมโยงกันทั้งจากส่วนบนลงสู่การปฏิบัติ และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกลับขึ้นมาสนับสนุนแผนหลัก อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมและการยอมรับร่วมกันตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

๓.๒.๒.๕ นายแบริ่งค์ งามอรุณโชติ กรรมการฯ เห็นว่าแผนควรมีการติดตามประเมินผลตลอดทาง (development evaluation) เพื่อให้สามารถปรับแผนได้โดยไม่ต้องรอรายงานรายปี ซึ่งจะต้องมีกระบวนการออกแบบเรื่องการประเมินและปรับแผนอย่างไร และควรที่จะเพิ่มลงไปในการ deployment plan

๓.๒.๒.๖ นายสมประวิณ มันประเสริฐ ประธานคณะกรรมการฯ เห็นว่าใน ส่วนของกลไกการติดตาม ควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่กำกับติดตามภาพรวม คล้ายหน่วยงานบริหารโครงการ หรือสำนักงานขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่าน (Project Management Office / Transformation Office) ซึ่ง หน่วยงานลักษณะดังกล่าวจะมีบทบาทในการติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบว่าการดำเนินงาน เป็นไปตามเป้าหมายหรือตัวชี้วัดที่กำหนดไว้หรือไม่ และหากไม่เป็นไปตามเป้าหมายก็สามารถวิเคราะห์ปัญหาและ รายงานผลได้อย่างทันท่วงที อีกแนวทางหนึ่งซึ่งเห็นว่าสามารถดำเนินการได้ แม้อาจไม่ครอบคลุมถึงขั้นการผลักดัน เชิงปฏิบัติเต็มรูปแบบ คือ เมื่อจัดทำแผนแล้ว อาจมีระบบติดตามและรายงานผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่ง อย่างน้อยผลการติดตามก็สามารถนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการชุดใหญ่ในฐานะวาระประจำได้ โดยการ รายงานผลอาจจัดให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น การแสดงสถานะความคืบหน้าของแต่ละประเด็นหรือแต่ละงาน ด้วยระดับสี เช่น เขียว เหลือง และแดง เพื่อสะท้อนระดับความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคอย่างชัดเจน

๓.๒.๒.๗ นายวิษณุยุทธ บุญชิต กรรมการฯ และเลขานุการ กล่าวว่าโดย ปกติหน่วยงานมีกลไกด้านการประเมินผลรองรับอยู่แล้ว โดยมีกองประเมินผลทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญประการหนึ่งจากประสบการณ์ที่ผ่านมาคือเรื่องตัวชี้วัด ซึ่งในบางกรณีมีการกำหนดไว้ไม่ครบถ้วนหรือไม่มีความชัดเจนเพียงพอ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องความล่าช้าใน การจัดทำตัวชี้วัด โดยบางครั้งแม้แผนจะดำเนินไปแล้วเป็นระยะเวลาพอสมควร ตัวชี้วัดสำหรับใช้ติดตามผลในช่วง ต้นแผนก็ยังไม่แล้วเสร็จ ทั้งนี้ สำหรับการขับเคลื่อนแผนที่ผ่านมา มีการดำเนินงานอยู่ ๒ ระดับหลัก ได้แก่ (๑) ระดับสายงานหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละด้าน ซึ่งมีการติดตามความก้าวหน้าของประเด็นต่าง ๆ ภายใน ขอบเขตงานของตน และ (๒) ระดับการคัดเลือกประเด็นสำคัญของแผนบางเรื่อง เพื่อนำมาติดตามและขับเคลื่อน เป็นพิเศษ ซึ่งในทางปฏิบัติ การขับเคลื่อนไม่ได้ครอบคลุมทุกประเด็นของแผนทั้งหมด แต่จะเลือกเฉพาะประเด็น สำคัญที่เห็นว่าควรให้ความสำคัญในการติดตามผลอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดทั้งในด้านประสิทธิภาพ ของตัวชี้วัด ความพร้อมของระบบติดตาม และความต่อเนื่องของการขับเคลื่อน อีกประเด็นสำคัญจากแผนที่ผ่านมา คือเดิมมีแนวคิดที่จะตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนแยกตามแต่ละด้าน แต่ในทางปฏิบัติไม่เกิดการยอมรับหรือการ มีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ จึงทำให้กลไกดังกล่าวไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างเต็มที่

วาระที่ ๔ เรื่องเพื่อหารือ

วาระที่ ๔.๑ ข้อเสนอการใช้อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเพื่อเป็นสาขาประกอบการทดสอบแนวคิดสำหรับเสภาภาครัฐ

๔.๑.๑ สารสำคัญ

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอให้ใช้อุตสาหกรรมอาหารเพื่อเป็นโครงการทดลอง (Pilot project) สำหรับการปฏิรูปกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ศักยภาพและความเหมาะสม

อุตสาหกรรมอาหารเป็นสาขาเศรษฐกิจสำคัญที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งด้านการผลิต การจ้างงาน และการส่งออก จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นสาขานำร่องสำหรับการทดสอบแนวคิด เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีฐานการผลิตเข้มแข็งและมีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยข้อมูลของสถาบันอาหารพบว่าอุตสาหกรรมอาหารมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศประมาณ ๑.๑๓๘ ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ ของ GDP ประเทศ และคิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖ ของ GDP ภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งยังมีการจ้างงานมากกว่า ๑.๑๔ ล้านคน และมีมูลค่าการส่งออกในระดับสูง

อุตสาหกรรมอาหารเป็นสาขาที่มูลค่าเพิ่มส่วนสำคัญยังคงตกอยู่กับผู้ประกอบการไทย และมีศักยภาพต่อยอดสู่การผลิตมูลค่าสูงในอนาคต ข้อได้เปรียบสำคัญของอุตสาหกรรมอาหาร คือ โครงสร้างห่วงโซ่อุปทานของไทยมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำที่ครบวงจร และผู้ประกอบการไทยมีบทบาทอยู่ในหลายช่วงของห่วงโซ่การผลิตทำให้มูลค่าเพิ่มส่วนสำคัญยังคงหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจของประเทศ หากภาครัฐสามารถสนับสนุนการยกระดับอุตสาหกรรมอาหารไปสู่การผลิตอาหารแห่งอนาคต เช่น อาหารฟังก์ชัน อาหารทางการแพทย์ และโปรตีนทางเลือกได้อย่างเป็นรูปธรรมจะช่วยให้มูลค่าเพิ่มและอัตรากำไรขั้นต้นให้แก่ผู้ประกอบการไทยมากยิ่งขึ้น รวมถึงเอื้อต่อการเปลี่ยนผ่านจากรูปแบบการรับจ้างผลิตไปสู่การเป็นผู้พัฒนานวัตกรรมและผู้สร้างผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงของประเทศในระยะต่อไป

อุตสาหกรรมอาหารเป็นสาขาที่มีการกระจายตัวอยู่ในหลายพื้นที่ของประเทศ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมสำคัญของทุกจังหวัดในแต่ละภูมิภาคทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จึงถือเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีความครอบคลุมเชิงพื้นที่สูงและเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการจำนวนมาก ทั้งในระดับเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน SMEs และภาคอุตสาหกรรมแปรรูป นอกจากนี้อุตสาหกรรมอาหารเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการไทยมีความคุ้นเคยและลงทุนอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศซึ่งเอื้อต่อการทดสอบแนวคิด

เชิงนโยบายที่สามารถขยายผลได้จริง ดังนั้น หากเลือกอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นกรณีศึกษาสำหรับการทำ POC จะสามารถสะท้อนผลของการปฏิรูปภาครัฐได้อย่างครอบคลุม และตอบโจทย์การพัฒนาที่ทั่วถึงและไม่กระจุกตัวอยู่เพียงบางพื้นที่เท่านั้น

๒) ความจำเป็นและข้อจำกัดเชิงระบบ

การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมอาหารมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐ
หลายหน่วยงานตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่หน่วยงานด้านการผลิตวัตถุดิบ การแปรรูป มาตรฐาน ความปลอดภัยอาหาร การอนุญาต การวิจัยพัฒนา ตลอดจนการตลาดและการส่งออก โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมอาหารในระดับพื้นที่มากกว่า ๑๐ หน่วยงานหลัก อาทิ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ และสถาบันการศึกษา จึงเหมาะสมสำหรับใช้เป็นกรณีทดสอบการบูรณาการการทำงานภาครัฐ นอกจากนี้ การดำเนินงานในแต่ละช่วงของห่วงโซ่อุตสาหกรรมอาหารยังต้องพึ่งพาการประสานงานจากหลายหน่วยงานทำให้กรณีของอุตสาหกรรมอาหารมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับใช้เป็นสนามร่องในการทดสอบกลไกบูรณาการการทำงานของภาครัฐ และการออกแบบรูปแบบการบริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อุตสาหกรรมอาหารพบว่าเผชิญข้อจำกัดเชิงระบบหลายประการ ทั้งในด้านกฎหมาย กฎระเบียบ มาตรฐาน การอนุญาต และโครงสร้างการสนับสนุนของภาครัฐ เช่น การขอรับรองมาตรฐานที่ซ้ำซ้อนและใช้เวลานาน การยื่นขออนุญาตกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีขั้นตอนซับซ้อน การขาดความชัดเจนในแนวทางกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารรูปแบบใหม่ การจำกัดการกล่าวอ้างคุณประโยชน์ด้านสุขภาพ ตลอดจนปัญหาการขาดแคลนห้องปฏิบัติการที่มีความพร้อมและต้นทุนการเข้าถึงที่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังไม่มีกลไกศูนย์กลางเชิงพื้นที่หรือหน่วยงานลักษณะ Focal Point และยังไม่มีแพลตฟอร์มกลางสำหรับบูรณาการข้อมูลและบริการภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้มาตรการสนับสนุนกระจัดกระจาย ผู้ประกอบการเข้าถึงบริการได้ยาก และเกิดต้นทุนการปฏิบัติตามกฎระเบียบค่อนข้างสูง ทั้งนี้ การใช้อุตสาหกรรมอาหารเป็นโครงการทดลองมีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อใช้เป็นฐานการปฏิรูปกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถให้แก่ผู้ประกอบการอาหารของไทย การกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค และการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยข้อมูลเบื้องต้นจากการศึกษาภายใต้แนวทาง System and Portfolio Approach ซึ่งได้วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของผู้ประกอบการและกลไกภาครัฐที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปไว้แล้วในระดับหนึ่ง

๔.๑.๒ ความเห็นและประเด็นอภิปราย

๔.๑.๒.๑ นายสมประวิณ มันประเสริฐ ประธานคณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นว่า อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก นอกจากนี้ สศช. มีการศึกษาประเด็นปัญหาในอุตสาหกรรมดังกล่าวมาพอสมควร จึงเห็นสมควรให้อุตสาหกรรมอาหารเป็นบทเรียนตัวอย่าง (Lessor Learned) สำหรับการร่างแผนพัฒนาฯ

๔.๑.๒.๒ นายเบ็ญจ์ งามอรุณโชติ กรรมการฯ ให้ความเห็นในภาพรวมว่า ปัญหาในแต่ละอุตสาหกรรมประกอบด้วย ๕ “ไม่” ได้แก่ (๑) “ไม่รู้” เนื่องจากมีระบบการจัดการข้อมูลที่ไม่ดี ทำให้ขาดความเข้าใจทั้งภาคเอกชนและรัฐบาล (๒) “ไม่สามารถ” ถึงแม้ว่าภาคเอกชนและรัฐบาลจะมีความรู้เกี่ยวกับปัญหา แต่ในหลายครั้งขาดความสามารถทั้งเงินทุนหรือบุคลากรที่เพียงพอในการแก้ไขปัญหา (๓) “ไม่มีแรงจูงใจ” ซึ่งอาจเกิดจากกฎหมายที่เข้มงวด (๔) “ไม่อนุญาต” ในหลายครั้งภาคเอกชนมีความสับสนว่าประเด็นไหนสามารถดำเนินการได้ และ (๕) “ไม่เชื่อ” ซึ่งเป็น “ไม่” ที่แก้ไขยากที่สุด เพราะต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชน ทั้งนี้ การแก้ไขประเด็นปัญหาในแต่ละอุตสาหกรรม จะมีเงื่อนไข “ไม่” ที่แตกต่างกัน ดังนั้น จำเป็นต้องระบุปัญหาให้ถูกจุด เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น

๔.๑.๒.๓ นางสาวอานันท์ชนก สกนธวัฒน์ กรรมการฯ และผู้ช่วยเลขานุการเสนอแนวทางให้ใช้คณะกรรมการฯ ชุดเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อผลักดันประเด็นการแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป

๔.๑.๓ มติที่ประชุม

ที่ประชุมเห็นชอบข้อเสนอการใช้อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเพื่อเป็นสาขาประกอบการทดสอบแนวคิด (Proof of Concept) สำหรับเสภาภาครัฐ และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการจัดส่งผลการศึกษาให้คณะกรรมการยกร่างฯ ด้านการปฏิรูปภาครัฐเพื่อปฏิรูปกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับสาขาเศรษฐกิจดังกล่าว

วาระที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ

ไม่มี